

preklasszikusoknak nagy tábora van a fiatalok között. Ma már előbb értik meg Bartókot, mint a klasszikusokat. A zenei nevelésnek sokat köszönhetünk, de ez a zene értelmileg, érzelmileg is közel áll a mai nemzedékhez, mert mentes a romantikától, anyagszerű és nem hitet el illúziókat. Hozzá igazodni lehet.

A fiatal korában magát kihívóan ateistának valló zeneszerző utolsó műveiben megrázó hangot üt meg. A III. zongoraverseny és a Brácsaverseny Adagio religioso tétele Bachra és a korálok áhítatos

világára emlékeztet, a „meggyógyult ember hálaadó énekét” zengi.

— Nehéz határozottan igennel vagy nemmel válaszolni. Bartók legendásan zárkózott, szűkszavú ember volt, lelkületének változásairól nemigen nyilatkozott. A műveiben adta önmagát. A hontalanság, a betegség, a nélkülözések nagyon meggyötörték. Belső küzdelmeiről és megnyugvásáról utolsó két alkotása tanúskodik és bizonyít. Mennyekbe törő zene ez. letisztult és kikristályosodott.

HEGYI BÉLA

A KIS ÚT

ISTEN JÓRA TÖREKVŐ NÉPE

Már az ószövetségben elhangzott Isten választott népéhez a felszólítás: „Szentek legyetek, mert én az Úr, a ti Istenetek szent vagyok” (3. Móz. 19,2). Jézus az újszövetségben nyomatékozva megismétli a parancsot: „Ti olyan tökéletesek legyetek, mint mennyei Atyátok” (Mt. 5,48). A valóság viszont az, hogy Isten népének legnagyobb része sem az ószövetségben nem volt szent, sem az újszövetségben nem dicsekedhetik az erkölcsi tökéletesség maximális fokával. Ugyanakkor tény az is, hogy a keresztények nagy többsége Isten kegyelméből nem cégéres gonosztévő, s ha időnként botladozik is, nem átkodott meg a bűnben, nem rögződött meg az erkölcsi rosszban. Persze erre nyugodtan mondhatná valaki, hátha csak így állunk, akkor ugyan mi értelme van annak, ha valaki keresztény? Hiszen a pogányok és a hitetlenek is többnyire hasonló helyzetben vannak: sem nem szentek, sem nem gazemberek, hanem általában a két pólus között mozognak, s ki-ki egyéniségétől függően vagy az egyik, vagy a másik határesethez sodródik közelebb.

A hívő ember számára a tökéletesség útján van egy igen értékes eszköz. Régen jó szándéknak mondták ezt. Sajnos azonban ez a szó idők folyamán kellemtelen mellékízt kapott. Manapság jó szándékon többnyire csak annyit értenek, hogy valaki ábrándozik vagy jobb esetben talán sóhajtozik azért, hogy bizonyos célt elérjen, de tenni nem tesz érte semmit. Ilyen értelemben hangoztatják aztán, hogy „a pokolba vezető út jó szándékkal van kikövezeve”. Valóban

az ilyenfalyta jó szándék nem elég az üdvösséghez. De igazi jó szándékról csak akkor beszélhetünk, amikor valaki mindent megtesz, ami rajta áll bizonyos cél eléréseért vagy eredmény létrehozásáért. S ha mégsem sikerül a dolog, abban az esetben az Isten színe előtt valóban elegendő maga a jó szándék. A mindennapi életben általában senki nem nézi azt, hogy valaki egy-egy teljesítményt milyen lelkiülettel hozott létre, egyedül az eredmény a fontos, az Isten szemében viszont ez másodlagos, a fontosabb a szándék, amellyel valaki az eredményt létrehozta vagy akárcsak szerette volna létrehozni.

Talán szerencsésebb, ha napjainkban inkább jóra törekvésről beszélünk. Ebben inkább benne van, hogy az ember nem merül ki terméketlen sóhajtozásban vagy ábrándképek kergetésében, hanem tőle telhetően tesz is valamit. Lehet, hogy amit tesz, tárgyilag nem elegendő a kitűzött cél eléréséhez. De ha viszont megfeszítette erőit, ahogyan mondani szokták „mindent beleadott”, akkor az Isten előtt ugyanannyi az érdeme, mintha sikerült volna az, amit meg akart valósítani.

Érdemes egy kicsit elgondolkodnunk azon, hogy mi, emberek többnyire eredményeket hajszolunk, s a lelki életben is „materialisták” vagyunk. Minden esetben látni és tapasztalni szeretnénk erőfeszítéseink konkrét hasznát. Elfelejtjük azt, hogy az Isten pedagógiája éppen magunk miatt nem ad sikert, mert az esetleg lelki kárunkra vál-nék. Jó azt tudnunk, hogy az Isten

nem minden esetben vár tőlünk eredményt, hanem sokszor csak igyekezetet. Kicsit közönségesen fogalmazva, meg kell értenünk, hogy az Isten nem szorul rá a mi eredményeinkre, egészen jól megvan nélkűlük. De a komoly, becsületes törekvést minden esetben eivárja tőlünk. Itt a megoldás azoknak a problémájára, akik sírnak, keseregnek amiatt, hogy hosszú évek erőfeszítésének semmi látszata sincsen, vagy hogy minden igyekezetük ellenére is egy helyben topognak a lelki élet területén. Nagyon valószínű, hogy bár általánosságban az Isten szándéka a fejlődés és az előrehaladás, nem pedig a stagnálás, mégis egyedi esetekben és bizonyos helyzetekben nemcsak megengedi, hanem kifejezetten akarja is, hogy valaki látszatra eredmények nélkül küszködjön, s becsületes igyekezete, hűséges kitartása ilyen esetben több érdemet és kegyelmi kincset jelent, mintha látványos eredményeket könyvelhetne el. Arról nem is beszélve, hogy az eredmények ritkán szokták növelni a lelki életben olyannyira fontos alázatosságot, és többnyire kísértést jelentenek a kevélységre, az eredményte-

lenség viszont igencsak megalázódásra vezet.

Mi, keresztények a mindennapi élet megnyilvánulásaiban sajnos sokszor egy fikarcnyit sem vagyunk különbek a valóstalanoknál. Egy valamiben viszont feltétlenül másnak kell lennünk. Ez pedig: hibáinkat komoly önkritikával és minél kevesebb mentegetőzéssel el kell ismer-nünk, s fáradhatatlanul törekednünk kell azok kijavítására. Ez az a jóra való törekvés, amelyről a címben szó van. A most használatos magyar misekönyv fordítása szerint a karácsonyi éjjeli szetmise szentleckéjében azt olvassuk, hogy Jézus Krisztus „értünk adta önmagát, hogy... jóra törekvő választott népévé tegyen minkét” (Tit. 2,14). Ez a néhány szó életprogramnak is elegendő. De az is kitűnik belőle, hogy a jóra törekvés megváltottságunknak egyik külső jele és kiválasztottságunk bizonyítéka. S ez magyarázza, hogy botladozásai ellenére is több a lehetősége annak, aki Krisztus tanítása szerint törekszik élni, mint annak, aki nem kapcsolja bele életébe az evangéliumot.

KATONA NÁNDOR

NAPLÓ

BARTÓK SZEME

Csak József Attila szeme volt ilyen kristály-bánatú, ilyen halál-zimankós. Csak a szétrágott gégéjű, gyűrt párnákon fekvő Babits Mihály óriás kopasz koponyájában izzottak ilyen kristály-hasítású, bátor, elmondhatatlan-okosságú szemek. Bartók szeme: fémlángokkal és aranygyökerekkel beszótt, napfoltokkal és tarajló robbanás-csápokkal zizegő, a megaláztatás gyémánt-köszörűjével csiszolt élő szenvedés-kristály.

Ki volt ez a tagadó-szemű férfi, ki volt ez az átlátszó és törékeny ember, aki a halott, kiszáradt, áramló nedveit vesztett imádkozó sáska háromszögletű, ragadozó-rágószervű zöldaranycsont-fejének rengeteg-csiszolatú hatalmas smaragdgömb-szeméhez hasonlított és akinek zenéjét úgy átszötte a szenvedés, mint e ragadozó szárnyait a sárga erek, amelyek dagadtan állnak ki a puha szárny-anyagból, mint öreg lovak combbelsején a vastag ereket. Belenézek fénykép-szemébe (mert túl későn születtem, hogy az élő szemek zord ragyogása érintse csontjaimat) és elnyugszik bíbor-sörényű háborgásom és szívem árnyékos, nyirkos gödrei betelnek fénnyel.

Ki hasonlított még hozzá? Láttam egy francia férfi fényképeit. A férfi magasrangú katonatiszt volt s egyszer, életének talán legbátrabb pillanatában, levetette az egyenruhát: szerzetescsuhába burkolta testét, s elfutott a sivatagba: tőprengeni és vezekelni, gyötrődni és gyógyítani a sivatag szén-arcú szegényeit. Ennek a gyötrődő embernek a szeme ásvány-szigorú volt, gyötrelem-izzású, az anyagon-átható tűzű, aki látta a dolgok belsejét: az élő és élettelen anyag, az egymáshozláncolt anyagrészecskék, a növényi és állati